

Ungdom med hörsel- nedsättning i skolan

Ungdomar tillbringar stor del av sin tid i skolan. Det är viktigt att de kan vara socialt delaktiga och få bra förutsättningar för lärande. Du som möter ungdomen i ditt arbete behöver ha kunskap om hörselnedsättning, dess konsekvenser, pedagogiska strategier, hörselmedvetet förhållningssätt och eventuella hörhjälpmedel.

Att ha en hörselnedsättning

Personer med hörselnedsättning har ofta svårare att uppfatta tal i ljudrika miljöer. Det är svårare att urskilja en röst när flera pratar samtidigt och att höra på avstånd. Med hörselnedsättning kan det vara svårt att avgöra var ljudet kommer ifrån, vilket kan vara viktigt att veta till exempel i klassrummet och på idrotten.

Hörapparater är viktiga för att höra bättre, men de ger inte perfekt hörsel och kan inte ta bort alla onödiga ljud.

För vissa har språket påverkats av hörselnedsättningen vilket kan innebära brister i ordförråd och begreppsförståelse. Det kan vara svårt att höra och uttala vissa språkljud, vilket kan påverka inlärningen, särskilt när det gäller att lära sig nya språk.

Ofta kan personer med hörselnedsättning höra ATT det pratas, men inte VAD som sägs. Det kan leda till missförstånd och missuppfattningar.

Vad kan du göra?

Det är viktigt att ha kunskap om elevens hörselnedsättning, vara medveten om vilka konsekvenser hörselnedsättningen har för eleven och ha ett hörselmedvetet förhållningssätt och bemötande. Om hörapparater och hörseltekniska hjälpmedel används, behöver du veta hur de fungerar och hur de ska användas.

Samtala med eleven och eventuellt vårdnadshavare om hur man bäst informerar andra elever och övrig personal.

Ha en tydlig struktur så att eleven är väl förberedd på vad som kommer att hända under dagen och lektionen. Att ha förförståelse underlättar att höra vad som sägs. Vid lektioner bör eleven kunna se både pedagog och de andra eleverna. De flesta har stor nytta av att kunna läsa på läpparna. Detta underlättas om ljuset faller på den som talar, så elevens placering bör vara med ryggen mot fönstret. Vid grupparbeten bör gruppen sitta i ett lugnt och tyst rum.

Pedagogiska strategier och hörselmedvetet förhållningsätt

- Undvik bakgrundsljud, buller och småprat.
- Prata en i taget för att underlätta att höra vad som sägs.
- Placera dig nära eleven när du pratar.
- Tala tydligt, i normal takt och med vanlig röststyrka.
- Placera dig så du har ögonkontakt och eleven kan avläsa munrörelser.
- Ha bestämda platser i klassrummet och ha dialog med eleven om bästa placering utifrån vilket öra det hör bäst på. Placera eleven så det kan se och höra andra elever.
- Ge tydlig information - Ge korta instruktioner, upprepa information, ställ följdfrågor, förtydliga skriftligt, repetera elevens svar, även felaktiga, för att kunna följa undervisningen.
- Fråga inte ”hörde du?”, be istället eleven eller någon annan att repetera. Eleven vet inte själv vad den har missat.
- Om eleven inte hört, säg samma sak igen. Förändra eller förenkla inte.
- I främmande språk (särskilt med många ljusa ljud) kan fler upprepningar behövas.
- Skapa pauser så eleven hinner anteckna, eller kopiera lärares eller klasskamraters anteckningar.
- Använd textning vid filmer.
- Håll genomgångar i idrott och uteaktiviteter före och efter, inte under aktiviteten, för att eleven ska höra.
- Arbetsminnet belastas av att jobba med att höra vad som sägs. Stor energiåtgång kräver fler pauser.
- Var observant på den sociala situationen då hörselnedsättning ofta bidrar till missförstånd.
- Eleven har rätt till anpassningar vid tester, prov och nationella prov i hörförståelse.
- Se till att nya pedagoger och vikarier får kunskap om elevens behov.

Om eleven har mikrofon, använd den vid genomgångar. Stäng av med muteknappen vid samtal med enskilda elever. Använd inga halsband eller sjalar som rör mikrofonen. Vid behov ska elevmikrofoner användas samt hjälpmedel för att höra datorljud och ljudutjämningsystem.

Ljudmiljön

Miljön i skolan är ofta mycket ljudrik, med ljud från elever och pedagoger som pratar, dörrar som slår igen, ljud från korridorer, angränsande rum eller utifrån. Bord med hårda ytor förstärker ljud från exempelvis pennor eller porslin. Andra bakgrundsljud som kan vara mycket störande är musik, diskmaskin, fläktar, projektor, datorer, verktyg och maskiner i slöjden och skrammel av porslin i matsalen. Det är viktigt att lokalernas fysiska ljudmiljö ses över och förbättras vid behov. Att undvika onödiga ljud i omgivningen gör det lättare att höra vad som sägs.

Förslag på ljudförbättrande åtgärder:

- Använd ljudisolerad dörr, smörj knarrande dörrar.
- Använd tättningslist eller möbeltassar där dörrar och lådor slår emot.
- Sätt ljuddämpande möbeltassar på stolar.
- Använd ljuddämpande skivor på bord och bänkar eller lägg en vaxduk ovanpå en bordsfilt.
- Dela klassen i mindre grupper och stäng dörrar mellan rummen.
- Se till att eleven (tillsammans med klassen) har elevskåp i en lugn miljö, vid en kant eller i ett hörn.
- Studiero i klassrummet.

Fortbildning, tips och råd finns hos Specialpedagogiska skolmyndigheten. Besök gärna deras webbsida: spsm.se

vgr.se/hoh